

ผลงานวิชาการเรื่อง: ผลการดำเนินงานโรงเรียนพ่อ – แม่ ของงานผู้ป่วยในสูติกรรม

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 6

ผู้จัดทำผลงาน : นางนาฏอนงค์ บรรทมพร ตำแหน่งพยาบาลเทคนิคชำนาญงาน

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาถึงผลการดำเนินงานโรงเรียนพ่อ-แม่ ด้านความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองและบุตรและความพึงพอใจของมารดาหลังคลอด ที่ได้รับการบริการจากการเข้าโรงเรียนพ่อ-แม่ ในงานผู้ป่วยในสูติกรรม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาหลังคลอดที่เข้ารับบริการในงานผู้ป่วยในสูติกรรม และได้เข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อ-แม่ ตามแผนการดูแลของงานผู้ป่วยในสูติกรรม เลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด ในช่วงระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2555 – เดือนธันวาคม 2555 จำนวนทั้งหมด 195 ราย ประเมินโดยการทำแบบสอบถามก่อนและหลังได้รับการบริการจากการเข้าโรงเรียนพ่อ – แม่ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองและบุตรและแบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในงานโรงเรียนพ่อ-แม่ ดัดแปลงมาจากคำถามในมาตรฐานโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัวของมารดาหลังคลอด

ผลการศึกษาพบว่า มารดาหลังคลอดส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20 – 30 ปี ร้อยละ 46.2 มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 69.3 มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 93.3 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 49.7 รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 43.6 เป็นการตั้งครรภ์ลำดับที่ 1 ร้อยละ 75.4 และคลอดโดยวิธีคลอดปกติทางช่องคลอด ร้อยละ 60 เมื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของมารดาหลังคลอดก่อนเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อ-แม่ ไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 22.1 เมื่อเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อ-แม่ มารดาหลังคลอดทำแบบสอบถามหลังเข้ารับบริการ ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 100 และการประเมินความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ พบว่า ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่/บุคลากรที่ให้บริการ มารดาหลังคลอดมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.51$) และเมื่อเปรียบเทียบโดยรวมในแต่ละด้านพบว่า ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่/บุคลากรที่ให้บริการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}=4.51$) ส่วนด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการและด้านคุณภาพการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x}=3.57$, $\bar{x}=3.57$)

จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการบริการของงานโรงเรียนพ่อ – แม่ มีส่วนสำคัญในการช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนาความสามารถของมารดาหลังคลอดในการดูแลตนเองและเลี้ยงดูบุตร ซึ่งงานบริการหลังคลอดควรให้ความสำคัญและพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนางานอนามัยแม่และเด็กต่อไป

บทนำ

พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู คือ บุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมประสบการณ์ต่างๆ ให้แก่เด็ก เด็กเรียนรู้โลกผ่านมุมมองของพ่อแม่และผู้เลี้ยงดู โรงเรียนพ่อแม่ เป็น

กิจกรรมหนึ่งที่จัดส่งเสริมให้พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเด็ก โดยเฉพาะเด็กแรกเกิด – 5 ปี มีความรู้และเตรียมความพร้อมสำหรับการทำหน้าที่พ่อแม่และผู้เลี้ยงดู ในการสร้างเสริมสุขภาพอย่างเหมาะสมทำให้มีการเจริญเติบโต และพัฒนาการได้ดีตามระยะพัฒนาการ มีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตวิญญาณ สามารถทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ (Duvall, 1977 ; Divall & Miller, 1985 อ้างในเสาวคนธ์ วีระศิริ, 2555)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 6 ได้เริ่มดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2547 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยจัดให้มีการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ อยู่ในงานฝากครรภ์ งานห้องคลอด และงานผู้ป่วยในสูติกรรม เป็นต้น (อนงค์ ชีระพันธุ์, 2552) งานผู้ป่วยในสูติกรรมจากการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2553, 2554 และ 2555 มีมารดาคลอดเป็นจำนวน 1,668 คน , 1,647 คน และ 1,926 คน ตามลำดับ ได้จัดทำแผนการสอนและกิจกรรมตามหลักสูตรของโรงเรียนพ่อแม่ – แม่ รูปแบบการสอนเป็นวิธีการให้ความรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory) มาโดยตลอด มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแต่ยังไม่มีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปแบบ

ผู้ศึกษาในฐานะบุคลากรในงานผู้ป่วยในสูติกรรม มีความสนใจที่จะศึกษาผลการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ – แม่ ด้านความรู้ความเข้าใจของมารดาหลังคลอดที่มารับบริการจากโรงเรียนพ่อแม่ – แม่ และด้านความพึงพอใจของมารดาหลังคลอดในการได้รับบริการของโรงเรียนพ่อแม่ – แม่ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการพัฒนางานโรงเรียนพ่อแม่ – แม่ของงานผู้ป่วยในสูติกรรมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองและบุตรของมารดาหลังคลอดที่มารับบริการจากโรงเรียนพ่อแม่ – แม่

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของมารดาหลังคลอดในการมารับบริการของโรงเรียนพ่อแม่ – แม่

คำถามการศึกษา

ผลการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ – แม่ ของงานผู้ป่วยในสูติกรรม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 6 เป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียดของคำถามการศึกษาค้างนี้คือ

1. ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของมารดาหลังคลอดก่อนได้รับบริการจากโรงเรียนพ่อแม่เปรียบเทียบกับหลังได้รับบริการจากโรงเรียนพ่อแม่ – แม่เป็นอย่างไร
2. ความพึงพอใจของมารดาหลังคลอดในการได้รับบริการจากโรงเรียนพ่อแม่อยู่ในระดับใด
3. ความพึงพอใจของมารดาหลังคลอดในการได้รับบริการจากโรงเรียนพ่อแม่แบ่งเป็นรายด้านแต่ละด้านอยู่ในระดับใด

วิธีการดำเนินงาน/วิธีการศึกษา/ขอบเขตงานศึกษา

การศึกษาค้างนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เป็นการนำข้อมูลงานประจำสู่งานวิจัย หรือ Routine to Research (R2R) เพื่อศึกษาถึงผลการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ – แม่ ด้านความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเอง

และบุตรและความพึงพอใจของมารดาหลังคลอด ที่ได้รับบริการจากการเข้าโรงเรียนพ่อแม่ ในงานผู้ป่วยในสูติกรรม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนขอบเขตของการศึกษาดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

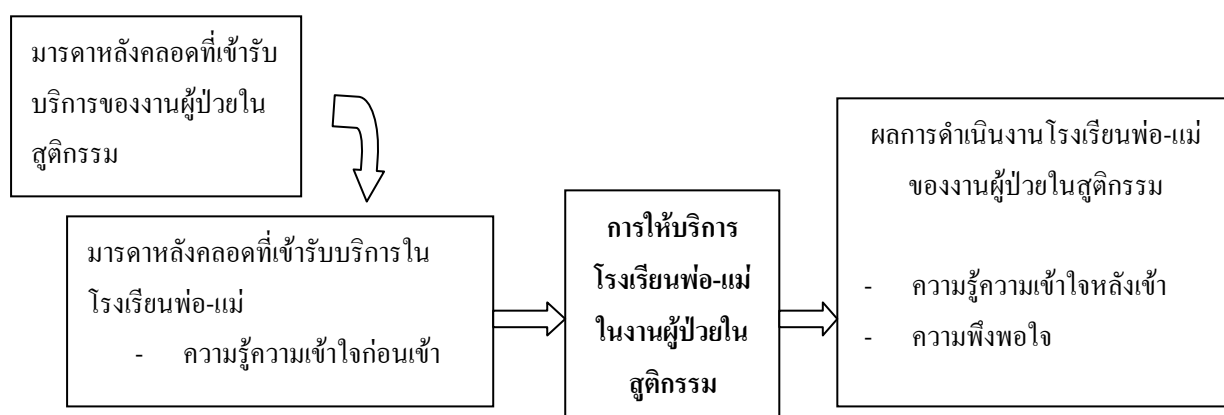
1. ประชากร คือ มารดาหลังคลอดที่เข้ารับบริการงานผู้ป่วยในสูติกรรม ในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม 2555 – เดือนธันวาคม 2555 จำนวน 195 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาหลังคลอดที่เข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ ตามแผนการดูแลของงานผู้ป่วยในสูติกรรม เป็นมารดาหลังคลอดที่ผ่านการคลอดทั้งการคลอดปกติและการคลอดผิดปกติ และหลังคลอดทารกแรกเกิดไม่เสียชีวิต จำนวน 195 คน

ขอบเขตการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงผลการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ ด้านความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองและบุตรและความพึงพอใจของมารดาหลังคลอด ที่ได้รับบริการจากการเข้าโรงเรียนพ่อแม่ ของงานผู้ป่วยในสูติกรรม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น ในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม 2555 – เดือนธันวาคม 2555

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

การดำเนินการศึกษานี้ใช้แนวทางการปฏิบัติงานของงานผู้ป่วยในสูติกรรม ด้านการให้บริการโรงเรียนพ่อแม่ แก่มารดาหลังคลอดและครอบครัวเป็นกรอบแนวคิดดังนี้

คำนิยามที่ใช้ในการศึกษา

ผลการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ หมายถึง ผลการประเมินด้านความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองและบุตรและระดับความพึงพอใจของมารดาหลังคลอดที่ได้รับการบริการจากโรงเรียนพ่อแม่ งานผู้ป่วยในสูติกรรม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 6

ความรู้ความเข้าใจของมารดาหลังคลอดในการดูแลตนเองและบุตร หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของมารดาหลังคลอด เป็นความรู้ที่แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดา ด้านการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอด ด้านการดูแลทารกแรกเกิด ซึ่งประเมินขณะอยู่ในงานผู้ป่วยในโดยมีการประเมินก่อนและหลังเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่

ความพึงพอใจของมารดาหลังคลอด หมายถึง ความพึงพอใจของมารดาหลังคลอดหลังจากมารับบริการจากโรงเรียนพ่อแม่ของงานผู้ป่วยในสูติกรรม แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านความเชื่อมั่นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ใช้ในงานโรงเรียนพ่อแม่ ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนที่เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองและบุตรและแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ อาชีพ ลำดับการตั้งครรภ์และวิธีการคลอด โดยเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการและชนิดเติมคำ ซึ่งมีแทรกเป็นส่วนต้นของแบบสอบถามด้านความรู้ความเข้าใจ และแบบสอบถามความพึงพอใจโดยมีรายละเอียดไม่ซ้ำกัน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองและบุตรของมารดาหลังคลอด ที่เข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ เป็นแบบสอบถามที่ดัดแปลงมาจากคำถามในมาตรฐานโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัวของมารดาหลังคลอด (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย, 2551) โดยมีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 25 ข้อ คะแนนเต็ม 25 คะแนน กำหนดผ่านเกณฑ์ที่ 13 คะแนนขึ้นไป ซึ่งแบบสอบถามมี 2 ตอน

- ตอนที่ 1 เป็นลักษณะปรนัยมีจำนวนคำถามทั้งหมด 15 ข้อ โดยแต่ละข้อมีตัวเลือกให้เลือกตอบ 4 ตัวเลือก ซึ่งมีตัวเลือกที่ถูกที่สุดเพียงตัวเลือกเดียว การให้คะแนนคือถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาจำนวน 9 ข้อ ด้านการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอดจำนวน 3 ข้อ ด้านการดูแลทารกแรกเกิดจำนวน 3 ข้อ

- ตอนที่ 2 เป็นลักษณะตรวจสอบรายการมีจำนวนคำถามทั้งหมดจำนวน 10 ข้อ โดยแต่ละข้อให้เลือกตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” การให้คะแนนคือถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนนถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน แบ่งเป็น

3 ด้าน คือ ด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาจำนวน 4 ข้อ ด้านการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอดจำนวน 3 ข้อ ด้านการดูแลทารกแรกเกิดจำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของมารดาหลังคลอดที่เข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อ-แม่ เป็นแบบสอบถามที่ดัดแปลงจากแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 6 โดยมีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 19 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการจำนวน 3 ข้อ ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการจำนวน 3 ข้อ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 5 ข้อ ด้านคุณภาพการให้บริการจำนวน 4 ข้อ ด้านความเชื่อมั่นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการจำนวน 4 ข้อ ประเมินด้วยลักษณะแบ่งเป็นระดับความพึงพอใจ ดังนี้

ระดับความพึงพอใจ	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

โดยมีหลักเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยความพึงพอใจดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง พึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง พึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00 – 1.50 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติจากผู้บริหารอนุญาตให้ดำเนินการ
2. เมื่อผ่านการพิจารณาและได้รับอนุมัติ ประชุมชี้แจงการดำเนินโครงการแก่บุคลากรในงาน

ผู้ป่วยในสูติกรรม ซึ่งทุกคนมีส่วนร่วมในการให้บริการโรงเรียนพ่อ-แม่และเก็บรวบรวมข้อมูลตามการมอบหมายในตารางเวรของแต่ละเวร โดยมีการทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีความเข้าใจตรงกัน

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจและแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยบุคลากรที่ได้รับมอบหมายในเวรเชิฐชวน ผู้รับบริการในงานผู้ป่วยในสูติกรรมให้เข้าโรงเรียนพ่อแม่ โดยให้ตอบแบบสอบถามก่อนเข้าโรงเรียนพ่อแม่และตอบแบบสอบถามภายหลังการเข้าโรงเรียนพ่อแม่

4. ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลจากแบบสอบถามโดยบุคลากรที่ได้รับมอบหมายในเวรนั้นๆ และผู้ศึกษาเป็นผู้เก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลอีกครั้งทุก 2 วัน จนครบในช่วงระยะเวลาดำเนินการแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ
2. ผลประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ พร้อมเปรียบเทียบก่อนและหลัง
3. ระดับความพึงพอใจวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า มารดาหลังคลอดส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20 – 30 ปี ร้อยละ 46.2 มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 69.3 มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 93.3 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 49.7 รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 43.6 เป็นการตั้งครรภ์ลำดับที่ 1 ร้อยละ 75.4 และคลอดโดยวิธีคลอดปกติทางช่องคลอด ร้อยละ 60 เมื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของมารดาหลังคลอดก่อนเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ ไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 22.1 เมื่อเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ มารดาหลังคลอดทำแบบสอบถามหลังเข้ารับบริการ ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 100 และ การประเมินความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ พบว่า ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่/บุคลากรที่ให้ บริการ มารดาหลังคลอดมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) และเมื่อเปรียบเทียบโดยรวมในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่/บุคลากรที่ให้ บริการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=4.51$) ส่วนด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการและด้านคุณภาพการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.57$, $\bar{X}=3.57$) โดยมีรายละเอียดผลการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของมารดาหลังคลอด จำแนกตามอายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน ลำดับที่ของการตั้งครรภ์และวิธีการคลอด (N= 195)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	27	13.8
20 - 30 ปี	90	46.2
31 - 40 ปี	71	36.4
41 – 50 ปี	7	3.6
2. การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	135	69.3
ปริญญาตรี	57	29.2
ปริญญาโท	3	1.5
3. สถานภาพสมรส		
คู่	182	93.3
แยกทางกัน/หย่า	13	6.7
4. อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	38	19.5
รับจ้าง	97	49.7
ค้าขาย/กิจการ	46	23.6
อื่นๆ (แม่บ้าน)	14	7.2
5. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	32	16.4
5,000 – 10,000 บาท	85	43.6
10,001 – 20,000 บาท	64	32.8
มากกว่า 20,000 บาท	14	7.2

ตารางที่ 1 (ต่อ) จำนวนและร้อยละของมารดาหลังคลอด จำแนกตามอายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน ลำดับที่ของการตั้งครรภ์และวิธีการคลอด (N= 195)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. ลำดับที่ของการตั้งครรภ์		
ครรภ์ที่ 1	147	75.4
ครรภ์ที่ 2	41	21.0
ครรภ์ที่ 3	7	3.6
7. วิธีการคลอด		
NL	117	60.0
V/E	14	7.2
C/S	64	32.8

จากตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของมารดาหลังคลอดจำนวน 195 ราย พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20 – 30 ปี ร้อยละ 46.2 มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 69.3 มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 93.3 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 49.7 รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 43.6 เป็นการตั้งครรภ์ลำดับที่ 1 ร้อยละ 75.4 และคลอดโดยวิธีคลอดปกติทางช่องคลอด ร้อยละ 60

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาผลการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ ของงานผู้ป่วยในสูติกรรม

การศึกษาถึงผลการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ ของงานผู้ป่วยในสูติกรรม มุ่งศึกษาด้านความรู้ ความเข้าใจในการดูแลตนเองและบุตร และความพึงพอใจของมารดาหลังคลอด ที่เข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ ในช่วงหลังคลอด โดยเปรียบเทียบจำนวนมารดาหลังคลอดที่ทำแบบสอบถาม ด้านความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ (กำหนดผ่านเกณฑ์ 13 คะแนนขึ้นไป) และโดยการประเมินระดับความพึงพอใจหลังการเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของมารดาหลังคลอดที่เข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อ-แม่และทำแบบสอบถาม จำแนกตามผลประเมินด้านความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อ-แม่โดยรวม (กำหนดผ่านเกณฑ์ 13 คะแนนขึ้นไป) (N= 195)

ข้อความ	มารดาหลังคลอด	
	จำนวน	ร้อยละ
ประเมินความรู้ความเข้าใจโดยการทำแบบสอบถาม		
1. ก่อนเข้ารับบริการ		
- ผ่านเกณฑ์	152	77.9
- ไม่ผ่านเกณฑ์	43	22.1
2. หลังเข้ารับบริการ		
- ผ่านเกณฑ์	195	100
- ไม่ผ่านเกณฑ์	0	0

จากตารางที่ 2 แสดงข้อมูลการทำแบบสอบถามเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของมารดาหลังคลอด 195 ราย พบว่า มารดาหลังคลอดทำแบบสอบถามก่อนเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อ-แม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 77.9 และไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 22.1 เมื่อเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อ-แม่ มารดาหลังคลอดทำแบบสอบถามหลังเข้ารับบริการ ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 100

ในส่วนของรายละเอียดการทำแบบสอบถามของมารดาหลังคลอด ซึ่งแบบสอบถามประเมินความรู้ความเข้าใจมีทั้งหมด 25 ข้อ แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 มี 15 ข้อ มารดาหลังคลอดส่วนใหญ่ที่ทำแบบสอบถามก่อนเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อ-แม่ มักตอบผิดในข้อคำถาม “การให้ลูกดูดนมแม่ ควรดูดบ่อยแค่ไหน” “วัคซีนที่ลูกได้รับก่อนกลับบ้านคือ” และ “เจ้าหน้าที่เจาะเลือดลูกเมื่อครบ 48 ชั่วโมง ภายหลังคลอด เพื่อตรวจคัดกรองโรคอะไร” ซึ่งภายหลังจากเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อ-แม่ สามารถตอบได้ถูกต้องทุกข้อ ส่วนที่ 2 มี 10 ข้อ มารดาหลังคลอดส่วนใหญ่ที่ทำแบบสอบถามก่อนเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อ-แม่ มักตอบผิดในข้อคำถาม “อาการสะอึกในเด็กไม่ต้องรักษาใดๆ เพียงแต่ไล่ลมโดยจับทารกนั่ง หรืออุ้มพาดบ่า 5-10 นาที ทำทุกครั้งหลังดูดนมอิ่มอาการจะหายไปเอง” “หลังคลอดคุณแม่จะมีน้ำคาวปลาอยู่ประมาณ 3-4 สัปดาห์ อาจเร็วขึ้นหรือช้ากว่านี้เล็กน้อย ไม่ว่าจะคลอดโดยวิธีคลอดทางช่องคลอด หรือผ่าตัดคลอดบุตรทางหน้าท้องก็ตาม” ซึ่งภายหลังจากเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อ-แม่ สามารถตอบได้ถูกต้องทุกข้อ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของมารดาหลังคลอดที่เข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ และ
ทำแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวมรายด้าน

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ ความพึงพอใจ
ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่/บุคลากรที่ให้บริการ	4.51	มากที่สุด
1. เจ้าหน้าที่ให้การต้อนรับด้วยรอยยิ้ม สุภาพ เป็นมิตร อธิบายดี	4.54	มากที่สุด
2. เจ้าหน้าที่ / แพทย์ / พยาบาลดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้น เต็มใจให้บริการ	4.48	มาก
3. เจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.50	มาก
ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ	3.57	มาก
4. มีการให้บริการเป็นขั้นตอน	4.11	มาก
5. ขั้นตอนการให้บริการมีความสะดวก ชัดเจน	3.48	ปานกลาง
6. ระยะเวลาารับบริการไม่นาน	3.13	ปานกลาง
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.19	มาก
7. มีที่นั่งสำหรับผู้มาใช้บริการ เหมาะสมและเพียงพอ	3.43	ปานกลาง
8. มีสถานที่ให้บริการ สะอาด เป็นระเบียบ	4.73	มากที่สุด
9. สถานที่เป็นสัดส่วน ไม่มีสิ่งรบกวน บรรยากาศดี	4.81	มากที่สุด
10. ห้องน้ำสะอาด	3.90	มาก
11. อำนวยความสะดวกในการให้บริการ	4.10	มาก
ด้านคุณภาพการให้บริการ	3.57	มาก
12. มีอุปกรณ์ สื่อการสอนทันสมัยในการให้บริการ	3.48	ปานกลาง
13. มีเอกสาร / แผ่นพับ / บอร์ดความรู้แจ้งข้อมูลต่างๆ อย่างน่าสนใจ สื่อสารเข้าใจ	4.25	มาก
14. มีผู้แสดงความคิดเห็น หรือรับแบบประเมินการบริการ	3.15	ปานกลาง
15. มีความชัดเจนของป้ายต่างๆ (เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ ป้ายบอกจุดบริการ)	3.40	ปานกลาง
ด้านความเชื่อมั่นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ	4.14	มาก
16. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือความรู้ได้เป็นอย่างดี	3.43	ปานกลาง
17. เจ้าหน้าที่ให้การดูแลช่วยเหลือตามความต้องการ	4.20	มาก
18. เจ้าหน้าที่สามารถตอบข้อสงสัยต่างๆ เกี่ยวกับสุขภาพให้เข้าใจได้	4.42	มาก
19. ข้อมูลที่ได้รับตรงกับปัญหาและความต้องการ นำไปใช้ประโยชน์ได้	4.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงข้อมูลความพึงพอใจในการเข้ารับบริการของมารดาหลังคลอด 195 ราย รายด้านพบว่า ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่/บุคลากรที่ให้บริการ มารดาหลังคลอดมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ มารดาหลังคลอดมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.57$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มารดาหลังคลอดมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.19$) ด้านคุณภาพการให้บริการ มารดาหลังคลอดมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.57$) ด้านความเชื่อมั่นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ มารดาหลังคลอดมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.14$) และเมื่อเปรียบเทียบโดยรวมในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่/บุคลากรที่ให้บริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.51$) ส่วนด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการและด้านคุณภาพการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.57$, $\bar{X}=3.57$)

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้มีมารดาหลังคลอดเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ ในช่วงเวลา ทำการศึกษา จำนวน 195 ราย วิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการศึกษา เกี่ยวกับผลการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ ในงานผู้ป่วยในสูติกรรม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น ตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลตนเองและบุตรของมารดาหลังคลอดที่เข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ – แม่ ผลการศึกษาพบว่า การให้บริการในงานโรงเรียนพ่อแม่ ทำให้มารดาหลังคลอดที่เข้ารับบริการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลตนเองและบุตรเพิ่มขึ้น โดยทำแบบสอบถามได้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 100
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของมารดาหลังคลอดในการได้รับการบริการของโรงเรียนพ่อแม่ – แม่ ผลการศึกษา พบว่า มารดาหลังคลอดที่เข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ มีความพึงพอใจโดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่/บุคลากรที่ให้บริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.51$) ส่วนด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการและด้านคุณภาพการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.57$, $\bar{X}=3.57$)

การอภิปรายผล

การศึกษานี้เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ ด้านความรู้ความเข้าใจและความพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาหลังคลอดและครอบครัวที่ได้รับการบริการจากการเข้าโรงเรียนพ่อแม่ ในงานผู้ป่วยในสูติกรรม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น มารดาหลังคลอดส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20 – 30 ปี ร้อยละ 46.2 รองลงมาคือ มีอายุอยู่ในช่วง 31 – 40 ปี ร้อยละ 36.4 ซึ่งอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่เป็นส่วนใหญ่ส่วนมากมีความพร้อมในการมีบุตร อีกทั้งมีสถานภาพสมรสคู่ถึงร้อยละ 93.3 ซึ่งถือว่าสามีเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการที่มารดาหลังคลอดจะมีความพร้อมใน

การดูแลบุตร มารดาหลังคลอดส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 69.3 จึงพบมีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 49.7 รองลงมาคือ อาชีพค้าขายหรือมีกิจการ ร้อยละ 23.6 ส่วนรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 43.6 ในการเข้ารับบริการในงานผู้ป่วยในสูติกรรมและเข้าโรงเรียนพ่อแม่ครั้งนี้ เป็นการตั้งครรภ์ลำดับที่ 1 ร้อยละ 75.4 โดยพบว่าคลอดโดยวิธีคลอดปกติทางช่องคลอด ร้อยละ 60

เมื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับด้านความรู้ความเข้าใจของมารดาหลังคลอด ในการทำแบบสอบถามก่อนเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ พบว่ามีมารดาหลังคลอดที่ทำแบบสอบถามไม่ผ่านเกณฑ์ ถึงร้อยละ 22.1 ซึ่งอธิบายได้ว่าเนื่องจากมีมารดาหลังคลอดที่เป็นมารดาตั้งครรภ์ครั้งที่ 1 มากถึงร้อยละ 75.4 โดยยังเป็นมารดาที่ยังขาดประสบการณ์หรือมีประสบการณ์น้อยเกี่ยวกับการดูแลตนเองและบุตรหลังคลอด จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจน้อยด้วย และเมื่อมารดาหลังคลอดกลุ่มตัวอย่างได้เข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ ในการทำแบบสอบถามหลังเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ มารดาหลังคลอดทำแบบสอบถามผ่านเกณฑ์ทั้งหมด ร้อยละ 100 อธิบายได้ว่าการให้บริการงานโรงเรียนพ่อแม่ ช่วยทำให้มารดาหลังคลอดมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นได้

เมื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับด้านความพึงพอใจของมารดาหลังคลอด พบว่าโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านคุณภาพการให้บริการและด้านความเชื่อมั่นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ มารดาหลังคลอดมีความพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุด อธิบายได้ว่า การที่มารดาหลังคลอดมีความพึงพอใจในบริการที่ดี เพราะมีความเชื่อมั่นในการบริการ และจากการให้บริการที่สร้างความไว้วางใจจนเกิดขึ้นในตัวมารดาหลังคลอดของบุคลากร และความรู้ต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่ได้ให้คำแนะนำ เพื่อนำไปปฏิบัติในระยะหลังคลอดทั้งเกี่ยวกับการดูแลตนเองและบุตร ซึ่งตรงกับความต้องการและปัญหาของมารดาหลังคลอด อีกทั้งศูนย์อนามัยที่ 6 เป็นหน่วยงานที่มีความเฉพาะในงานอนามัยแม่และเด็ก ทำให้ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพศูนย์อนามัยที่ 6 มีผู้รับบริการเฉพาะด้านเกี่ยวกับแม่และเด็ก หน่วยงานจึงมีสถานที่และสื่อต่างๆ เน้นเฉพาะด้านชัดเจน ทำให้ผู้รับบริการได้รับการตอบสนองตรงกับความต้องการในการเลือกมาใช้บริการ และเกิดความพึงพอใจ โดยที่ความรู้สึกที่มีความพึงพอใจที่ดีต่อสถานที่ให้บริการก็เป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดความสนใจในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ อีกด้วยเช่นกัน

การนำไปใช้ประโยชน์

เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ – แม่ ทั้งในส่วนการพัฒนาผู้สอน การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาแผนการสอนและสื่อ การพัฒนารูปแบบการสอนและการให้บริการ

ความยุ่งยากในการศึกษา/ปัญหาอุปสรรค

การศึกษาครั้งนี้พบข้อจำกัด คือ การเตรียมมารดาหลังคลอดเข้ารับบริการในโรงเรียนพ่อแม่ ใช้นาน เนื่องจากต้องรวมผู้ป่วยทั้งในงานผู้ป่วยในสูติกรรมสามัญและพิเศษ ซึ่งมารดาหลังคลอดแต่ละรายมีความพร้อมไม่เท่ากันในระยะหลังคลอด ซึ่งในระหว่างการรอคอยนั้นผู้ศึกษาได้ดำเนินการทบทวนความรู้ต่าง พร้อมทั้งซักถามความรู้ความเข้าใจและข้อสงสัยเพื่อเป็นข้อมูลให้สามารถดำเนินการสอนได้อย่างราบรื่น เพื่อช่วยลดความไม่พึงพอใจจากการรอคอยนาน

ข้อเสนอแนะ/วิจารณ์

1. การให้บริการในงานโรงเรียนพ่อแม่ นโยบายของหน่วยงานที่ตอบรับเป็นส่วนส่งเสริมที่สำคัญ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการทั้งด้านอัตราค่าจ้าง การจัดให้มีพยาบาลดำเนินกิจกรรมทุกวัน และมีการจัดการสถานที่ที่สามารถทำให้มารดาหลังคลอด และครอบครัวที่เข้ารับบริการในงานผู้ป่วยในสูติกรรมทุกรายได้มีโอกาสได้เข้ารับบริการครบทุกราย
2. บุคลากรควรประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาตนเอง เกี่ยวกับงานโรงเรียนพ่อแม่ ทั้งด้านองค์ความรู้ต่างๆและรูปแบบการสอนที่หลากหลาย
3. ควรมีการศึกษารูปแบบการให้ความรู้ในรูปแบบอื่นๆ เช่น การผลิตสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง การให้ความรู้โรงเรียนพ่อแม่ ของงานผู้ป่วยในสูติกรรม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สำเร็จลงได้ด้วยด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคลากรทุกท่านในงานผู้ป่วยในสูติกรรม นางสาวนิตยา ศรีมานนท์ และนางสุนันทา ดวงศิริทรัพย์ หัวหน้างานผู้ป่วยในสูติกรรม ซึ่งได้ให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษาและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ สนับสนุนให้กำลังใจและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ศึกษามาโดยตลอด ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการพัฒนาวิชาการ ศูนย์อนามัยที่ 6 ที่ให้คำแนะนำในการดำเนินการจัดทำผลงาน ตรวจสอบในการแก้ไขปรับปรุง ขอขอบพระคุณนายแพทย์ชัยพร พรหมสิงห์ ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ 6 จังหวัดขอนแก่น นายแพทย์ไกรสร วิวัฒน์พัฒนกุล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ นางระริน จุลพันธ์ หัวหน้ากลุ่มการพยาบาล ที่อนุญาตให้ดำเนินการและเก็บข้อมูล ขอขอบคุณมารดาหลังคลอดและครอบครัวที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการให้บริการงานโรงเรียนพ่อแม่ของงานผู้ป่วยในสูติกรรม

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (ม.ป.ป.). คู่มือวิทยากรโรงเรียนพ่อแม่สำหรับเจ้าหน้าที่

สาธารณสุข (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1). (ไม่ระบุสถานที่พิมพ์).

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ปิยวรรณ สุวัฒนรัตน์, ศศิธร หงส์ไทย & สุจิตรา บางสมบุญ. (2550). ประสิทธิภาพของโปรแกรมโรงเรียนพ่อแม่ต่อสถานะสุขภาพมารดาและเด็ก 0-1 ปี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 8.

ค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.hpc11.go.th/KM/km/km23.pdf>

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2551). มาตรฐานโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว. (ไม่ระบุสถานที่พิมพ์)

เสาวคนธ์ วีระศิริ. (2555). การส่งเสริมสุขภาพครอบครัวระยะเริ่มต้นและระยะเลี้ยงดูบุตรคนแรก. ใน

จินตนา วัชรสินธุ์ และดารุณี จงอุดมการณ์ (บรรณาธิการ). การพยาบาลครอบครัว.

กรุงเทพฯ : ศิริยอดการพิมพ์.

เสาวลักษณ์ ชัยชาญ. (2554). การส่งเสริมความเข้มแข็งของโรงเรียนพ่อแม่. ค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.gotoknow.org/posts/311100>

อนงค์ ชีระพันธุ์. (2552). ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนพ่อแม่ สำหรับมารดาหลังคลอดและญาติ ที่มารับบริการในแผนกหลังคลอด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 6. (เอกสารอัดสำเนา).